

Araştırma Makalesi

Filistin Meselesine Çocuk Edebiyatından Bakış: el-Kûfiyyetu't-tâira Üzerine Tematik ve Yapısal Bir İnceleme

Perspective on the Palestinian Issue in Children's Literature: A Thematic and Structural Study on al-Kûfiyyah al-Ṭā'irah

Bayram GÜL¹

¹ Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagatı Ana Bilim Dalı, bayram.gul@amasya.edu.tr

Öz: Çocuk edebiyatı eserleri, çocukları eğlendirip hayal güçlerini geliştirirken; onlara kültürel değerler, kimlik bilinci ve toplumsal sorumluluk kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Muna Kemal Haşim tarafından kaleme alınan *el-Kûfiyyetu't-tâira* (Uçan Kefiye) adlı eser, Filistin meselesini çocuk edebiyatı çerçevesinde ele alan hikâyelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, eserde direniş olgusunun çocuk edebiyatına özgü anlatım imkânlarıyla nasıl işlendiğini ve anlatının hangi temalar üzerine inşa edildiğini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi esas alınmış ve eser tematik çözümleme yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda hikâye; karakterler, zaman, mekân, anlatıcı, bakış açısı, anlatım teknikleri, dil ve üslup bakımından incelenmiştir. Ayrıca eserde vatan özlemi ve kimlik bilinci, umut ve vatana dönüş arzusu, toplumsal dayanışma ve paylaşma temalarının öne çıktığı belirlenmiş ve bu temalar çerçevesinde kapsamlı bir çözümleme yapılmıştır. Yapısal ve tematik incelemeler sonucunda eserin, Filistin meselesini çocuk edebiyatının temel ilkelerinden biri olan “çocuğa görelik” doğrultusunda ele aldığı tespit edilmiştir. Hikâyede direniş düşüncesinin doğrudan ve sert bir politik söylemle değil; semboller, çocuk karakterler, umut, dayanışma ve vatana dönüş hayali üzerinden aktarıldığı görülmüştür. Çalışmada öncelikle eserin ait olduğu Mısır çocuk edebiyatının ortaya çıkışı ve gelişimi ile Munâ Kemâl Hâşim’in hayatı ve eserleri ele alınmış, ardından *el-Kûfiyyetu't-tâira* adlı hikâye yapısal ve tematik açıdan ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Filistin Meselesi, Mısır Çocuk Edebiyatı, Munâ Kemâl Hâşim, el-Kûfiyyetu't-tâira.

Atıf: Gül, B. (2026). “Filistin Meselesine Çocuk Edebiyatından Bakış: el-Kûfiyyetu't-tâira Üzerine Tematik ve Yapısal Bir İnceleme”. *Edebî Eleştiri Dergisi*, 10(2): 682-703.

DOI:10.31465/eeder.1940195

Geliş/Received: 29.04.2026

Kabul/Accepted: 10.08.2026

Yayın/Published: 27.10.2026

Abstract: Children's literature aims not only to entertain young readers and stimulate their imagination but also to foster cultural values, identity formation, and social responsibility. In this context, al-Kûfiyyah al-Ṭā'irah (The Flying Keffiyeh) by Munā Kamāl Hāshim is a children's story addressing the Palestinian issue. This study examines how the concept of resistance is represented through narrative strategies specific to children's literature and identifies the principal themes of the work. Adopting a qualitative research design based on document analysis, the study employs thematic analysis to examine the story in terms of its characters, setting, time, narrator, point of view, narrative techniques, language, and style. The findings reveal that the dominant themes are longing for the homeland and identity, hope and the aspiration to return, and social solidarity and sharing. The analysis demonstrates that the Palestinian issue is presented in accordance with the child-centered principle of children's literature. Rather than employing explicit political discourse, the narrative conveys the idea of resistance through symbols, child protagonists, hope, solidarity, and the dream of returning home. The study also briefly outlines the development of Egyptian children's literature and introduces Munā Kamāl Hāshim before presenting the structural and thematic analysis of the story.

Keywords: Palestinian Issue, Egyptian Children's Literature, Munā Kamāl Hāshim, al-Kûfiyyah al-Ṭā'irah.

Extended Abstract

This study examines *al-Kūfiyyah al-Ṭā'irah*, a children's story written by Muna Kamal Hashim, within the framework of the representation of the Palestinian issue in children's literature. Children's literature is not merely a field of entertainment; it is also an important medium for transmitting cultural values, identity awareness, historical memory, and social responsibility to new generations. In this context, the work is noteworthy for addressing the Palestinian issue in a manner appropriate to the cognitive and affective development levels of child readers. The main objective of this study is to reveal how the concept of resistance is constructed in the story, through which narrative techniques it is supported, and around which thematic structure it is shaped. The study employs a qualitative research methodology, particularly document analysis. The text is examined in detail in terms of characters, time, space, narrator, narrative techniques, language, and style. In addition, thematic analysis is used to uncover the multilayered meanings of the narrative. The excerpts from the story are evaluated through a free translation approach, aiming to preserve both the aesthetic and semantic integrity of the text. The findings indicate that the central Palestinian theme is not conveyed through direct political discourse but rather through symbolic narration tailored to the child's perspective. Cultural symbols such as the keffiyeh, olive tree, and orange tree play a decisive role in the semantic structure of the narrative. The keffiyeh functions not merely as a garment but as a carrier of identity, resistance, and belonging. The olive tree symbolizes rootedness, continuity, and attachment to the land, whereas the orange tree represents the nostalgic memory of the lost homeland and its cultural-economic past. Through these symbols, the Palestinian issue is reconstructed within an aesthetic framework accessible to child readers. The narrator of the story is Haldun, a child character who also serves as the first-person narrator. This narrative choice facilitates the reader's identification with the protagonist and enhances emotional engagement. Haldun's life trajectory, spanning from the age of five to sixteen, is not merely a biographical development but also a gradual formation of identity and consciousness. Through cultural transmission received from his family, particularly his grandfather, the child protagonist gradually constructs his identity and transforms it into a conscious awareness of resistance. In the narrative, the mother, father, and grandfather are not only family members but also carriers of cultural memory. The mother functions as a bridge to the past, transmitting cultural values to the child; the father represents a figure who mediates trauma while maintaining an educational balance; and the grandfather stands as a direct symbolic link to the lost homeland. In particular, the grandfather's depiction of a destroyed house and cut-down trees visually and symbolically reflects the experiences of displacement and loss endured by the Palestinian people. Spatial and temporal elements are deliberately left undefined. This narrative strategy transforms the story from a historically specific account into a universal narrative of displacement and belonging. The ambiguity of space reflects the condition of dispossession, while the openness of time emphasizes the continuity of this experience across generations. In terms of narrative techniques, the story employs dialogue, description, and symbolic narration. Dialogue serves as a primary tool for intergenerational transmission of values, while descriptive passages render both setting and emotional atmosphere tangible. Symbolic narration, however, constitutes the fundamental aesthetic structure of the text. Through this layered structure, the story produces a multi-dimensional system of meaning rather than a direct ideological discourse. Thematically, the work can be analyzed along three main axes: longing for the homeland and identity awareness, hope and the dream of return, and social solidarity and sharing. The theme of homeland longing is constructed through the child protagonist's inherited narratives and symbolic connections with his grandfather. The theme of hope is most clearly embodied in the scene where the keffiyeh is attached to a kite and released into the sky, symbolizing a transformation of unattainable physical return into a realm of imagination and belief. Social solidarity, on the other hand, is developed in the later parts of the story through social media interaction and a kite festival, thereby acquiring a collective dimension. Regarding language and style, the narrative adopts a simple, fluent, and child-appropriate discourse. At the same time, it is enriched with symbolically dense expressions, creating a balance between pedagogical clarity and aesthetic depth. The incorporation of contemporary technological elements such as the internet, social media, and video recording aligns the story with modern children's literature and enhances its relevance to contemporary readers. In conclusion, *al-Kūfiyyah al-Ṭā'irah* addresses the

Palestinian issue in children's literature not through direct political discourse but through a symbolic, emotional, and pedagogical narrative strategy. The work aims to foster identity awareness, a sense of belonging, and social responsibility without exposing child readers to traumatic representations. In this respect, the study demonstrates that the narrative offers a balanced representation of both aesthetic and ideological dimensions within the field of children's literature.

Giriş

Edebiyat, içinde doğduğu toplumun önemli meselelerini dile getiren güçlü bir ifade aracı olarak kabul edilmektedir. Özellikle savaş ve baskı ortamlarında açıkça ifade edilemeyen birtakım duygu ve düşünceler, edebî metinler aracılığıyla dolaylı, kurgusal ve estetik bir biçimde ortaya konulmaktadır. Bunun bir yansıması olarak Filistin meselesi de edebiyatın farklı türlerinde geniş biçimde işlenmiş; yetişkin edebiyatının yanı sıra çocuk edebiyatında da şiir, roman, hikâye ve tiyatro gibi türlere konu olmuştur. Çocuk edebiyatı, hedef kitesinin bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyine uygun bir dil ve üslup benimsemesinin yanı sıra toplumsal değerlerin, gelenek ve göreneklerin, kimlik bilincinin ve tarihsel hafızanın yeni kuşaklara aktarılmasında önemli bir işlev üstlenmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Arap çocuk edebiyatında Filistin meselesi yalnızca tarihsel bilgilerin aktarıldığı ve kahramanlık anlatılarının sunulduğu bir içerik olarak ele alınmamakta; bunun ötesinde, direniş, özgürlük, aidiyet, vatan sevgisi ve kimlik gibi değerlerin çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeylerine uygun biçimde aktarılmasına ve yeniden anlamlandırılmasına imkân sağlayan önemli bir araç olarak işlev görmektedir.

Bu araştırmada, Munâ Kemâl Hâşim tarafından kaleme alınan *el-Kûfiyyetu't-tâira* adlı eser, çocuk edebiyatında Filistin meselesini konu edinen hikâyeler bağlamında incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, Filistin meselesi ekseninde gelişen direniş olgusunun eserde çocuk edebiyatına özgü anlatısal teknikler ve tematik katmanlar aracılığıyla nasıl inşa edildiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda hikâye, yapısal ve tematik yönleriyle ele alınmış; karakterler, zaman, mekân, anlatıcı, bakış açısı, anlatım teknikleri, dil ve üslup bakımından çözümlenmiştir. Ayrıca vatan özlemi ve kimlik bilinci, umut ve vatana dönüş hayali ile toplumsal dayanışma ve paylaşma temaları çerçevesinde tematik bir incelemeye tabi tutulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda söz konusu eserin çocuk edebiyatında “çocuğa görelilik” ilkesine uygun bir şekilde yazıldığı tespit edilmiştir. Çocuğa görelilik, çocuklar için yapılacak edebiyatın çocuğun büyüme ve gelişme çağlarına, psikolojisine sözcük ve kavram bilgisine, algılama düzeyine uygun bir duyarlılık biçimidir (Şirin, 2022: 54).

İnceleme nesnesi olarak Munâ Kemâl Hâşim'in Filistin konusunu ele alan iki eserinden biri olan *el-Kûfiyyetu't-tâira*'nın seçilmesi yöntemsel bir tercihe dayanmaktadır. Nitekim yazarın Filistin temasını işlediği bir diğer eseri olan *Medrese fî hakîbe*'de savaşın getirdiği yıkım ve mülteci kampındaki eğitim hakkı gibi gündelik bir yaşamsal mücadeleye odaklanırken; *el-Kûfiyyetu't-tâira* direniş kavramını ve ideolojik söylemi kefiye simgesi, mekân kurgusu ve anlatısal teknikler aracılığıyla kurgusal bir metin düzlemine taşımaktadır. Dolayısıyla bu eser, politik ve ideolojik bir temanın çocuk edebiyatı formları içerisinde nasıl kurgulandığını ve anlatısal olarak nasıl inşa edildiğini yapısal/tematik boyutlarıyla inceleme açısından zengin bir analiz zemini sunmaktadır.

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve tematik çözümleme yöntemi kullanılmış; inceleme sürecinde Filistin meselesinin tarihsel arka planı ve güncel görünümü dikkate alınarak çok katmanlı ve yorumlayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Araştırma bu doğrultuda üç ana başlık altında yapılandırılmıştır. Birinci başlıkta, incelenen eserin Mısır çocuk edebiyatı içinde yer alması sebebiyle okuyucuyu metne hazırlamak amacıyla Mısır çocuk

edebiyatının ortaya çıkışı ve gelişimi kısaca ele alınmıştır. İkinci başlıkta Munâ Kemâl Hâşim'in hayatı ve eserleri tanıtılmış; üçüncü başlıkta ise *el-Kûfiyyetu't-tâira* adlı hikâye yapısal ve tematik yönleriyle ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir.

Hikâyeden yapılan alıntılar, serbest çeviri yaklaşımı esas alınarak Türkçeye aktarılmış; bu süreçte metnin anlam katmanları ile estetik ve üslupsal özelliklerinin korunması gözetilmiştir. Çevirilerde, kelimelerin taşıdığı anlam ve çağrışımlar mümkün olduğunca muhafaza edilmiş, aynı zamanda günümüz Türkçesinin ifade imkânlarına uygun, açık ve akıcı bir anlatım benimsenmiştir.

Arap coğrafyası özelinde yürütülen literatür taraması sonucunda elde edilen kaynaklar, Cezayir hariç tutulduğunda, çocuk yazınında Filistin meselesini doğrudan merkeze alan müstakil araştırmaların niceliksel olarak sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Konuyu genel hatlarıyla ve geniş bir yazar yelpazesi üzerinden ele alan araştırmadan biri, Muhammed Tevfik Hindâvî'nin Serdiyyât dergisinde yayımlanan *Filestîn fi 'Uyûni U'debâi'l-Etfâl* adlı makalesidir (Hindâvî, 2018). Hindâvî söz konusu araştırmasında; Fedvâ Tûkân, Mahmûd Dervîş, Nizâr Kabbânî, Fâtıma Şerafeddin ve Şevkî Alî Heykel gibi farklı coğrafyalardan şair ve yazarların çocuk odaklı metinlerindeki Filistin algısını panoramik bir açıyla tahlil etmiştir.

Öte yandan alan yazın taraması, Cezayir merkezli araştırmalarda Filistin olgusunun çocuk edebiyatının farklı mecraları üzerinden yoğun bir şekilde işlendiğini göstermektedir. Örneğin Mecelletu Edebi'l-Etfâl isimli derginin ikinci cildinin üçüncü sayısında yer alan yedi adet müstakil çalışmanın Filistin temalı çocuk eserlerine dair olduğu görülmüştür. Bu araştırmalarda Filistin meselesi; Cezayir'de yazar odaklı incelemelerden ('Arabî, 2025) şiirdeki direniş söylemine (Berakât & Şeyh, 2025) ve eğitim müfredatlarına (Yemîn, 2025) kadar geniş bir yelpazede ele alınmıştır. Bunun birlikte aynı sayıda hikâye türünde kimlik ve görsel söylem (Sa'dî & Şamî, 2025; Saîdî, 2025), çocuk dergiciliği (Tikâr, 2025) ve tiyatro metinleri (Sâlis, 2025) üzerinden Filistin meselesine dair bilincin gelişimini inceleyen müstakil çalışmalar da bulunmaktadır. Literatürdeki bu yoğunluk Cezayir çocuk edebiyatı ve yayıncılığı odaklı şekillenirken, Arap çocuk edebiyatının ana damarlarından birini oluşturan Mısır çocuk edebiyatı alanında Filistin temasının kurgusal ve anlatısal boyutu üzerine yapılan müstakil incelemelerin kısıtlılığı dikkat çekmektedir. Mevcut çalışma, Mısır çocuk edebiyatında yer alan Munâ Kemâl Hâşim'in *el-Kûfiyyetu't-tâira* metninde direniş söyleminin kurgusal araçlarla nasıl inşa edildiğini incelemekte ve literatürdeki bu eksikliği tamamlamayı hedeflemektedir.

Ulusal düzeyde yapılan literatür taraması sonucunda, ülkemizde Arap çocuk edebiyatı araştırmalarının özellikle son yıllarda ivme kazandığı görülmektedir. Söz konusu alanın genel çerçevesini ve tarihsel seyrini bütüncül bir metodolojiyle ele alan en kapsamlı temel araştırmalarından biri, Yusuf Köşeli'nin "Arap Çocuk Edebiyatı" başlıklı doktora tezidir (Köşeli, 2011). Köşeli, araştırmasında on dokuz Arap ülkesini kapsayacak biçimde türün teşekkül süreçlerini ve gelişim evrelerini inceleyerek alandaki kuramsal zemini inşa etmiştir. Rûmeysa Zeynep Uylaş'a ait "Arap Edebiyatında Çocuk Şiiri" başlıklı yüksek lisans tezi ise söz konusu genel çerçeveyi, doğrudan çocuk şiiri özelinde sınırlayarak tür odaklı bir derinleşmeyle desteklemektedir (Uylaş, 2017).

Bütünsel ve panoramik bir nitelik taşıyan genel literatürden farklı olarak, Remzi Akyürek'in "Mısır Çocuk Edebiyatında Kâmil Keylânî" başlıklı yüksek lisans tezi (Akyürek, 2014) ile Halenur Öztürk'ün "Necîb el-Kîlanî'nin Edebu'l-Etfal fi Dav'il-İslâm Adlı Eserinde İslâmî Çocuk Edebiyatına Bakışı" (Öztürk, 2021) isimli çalışması, Mısır çocuk edebiyatının teşekkül ve gelişim dinamiklerini alanın kurucu şahsiyetleri üzerinden inceleyen öncü araştırmalar olarak öne

çıkılmaktadır. Ahmet Özdemir'in "Mısır'da Çocuk Edebiyatı: Arap Çocuk Edebiyatının Çocuğun Ruhsal Gelişimi Üzerindeki Etkisi" başlıklı makalesi (Özdemir, 2020) ile Asiye Çelenlioğlu ve Sabir Afandiyev'in kaleme aldığı "Mısır Çocuk Edebiyatının Tarihsel Serüveni: Doğuşundan Günümüze Gelişim Evreleri ve Öne Çıkan Temsilciler" (Çelenlioğlu & Afandiyev, 2026) adlı çalışma, Mısır çocuk edebiyatının ortaya çıkışını ve gelişim sürecini bütüncül bir perspektifle ele alan temel araştırmalardır. Ele alınan tüm bu araştırmalar, Arap çocuk edebiyatının tarihsel teşekkülü, türsel tasnifi ve bu alanda ön plana çıkan yazarlar bakımından zengin bir epistemolojik birikim sunmaktadır.

Bununla birlikte mevcut literatür, belirli temaları esas alan eserlerin derinlemesine analizine yönelik metin odaklı çalışmalara duyulan metodolojik gereksinimi görünür kılmaktadır. Nitekim Mısır çocuk edebiyatı, tarihsel ve siyasal bağlamı gereği Filistin meselesini ve direniş olgusunu merkezine alan zengin bir edebî birikime sahiptir. Dolayısıyla, bu birikim içerisinde Filistin ve direniş temasının edebî metinlerde nasıl kurgulandığını inceleyen müstakil araştırmaların eksikliği belirginleşmektedir. Buradan hareketle hazırlanan çalışma, literatürdeki söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Makalede, Mısır çocuk edebiyatının bu temadaki dikkate değer örneklerinden biri olan *el-Kûfiyyetu't-tâira* adlı eser merkeze alınarak direniş söyleminin çocuk edebiyatındaki anlatısal ve tematik inşası bütüncül bir yaklaşımla çözümlenmektedir. Bu yönüyle araştırma, ele aldığı metin bazındaki tematik odak bakımından Türkiye'deki Arap çocuk edebiyatı araştırmalarına özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

1. Modern Mısır Çocuk Edebiyatının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Mısır, Arap çocuk edebiyatının ortaya çıkışında öncü rol oynayan ülkelerden biridir. Nitekim Mehmed Ali Paşa döneminde eğitim görmek ve çeşitli alanlarda incelemelerde bulunmak üzere Avrupa'ya bilimsel heyetler gönderilmiştir. Bu heyetlerin içerisinde yer alan Rıfâ'a et-Tahtâvî (1801-1873), ülkesine döndükten sonra eğitim alanında çeşitli görevler üstlenmiştir. Tahtâvî, bu görevleri sırasında Avrupa çocuk edebiyatına ait eserlerin Arapçaya çevrilmesini teşvik etmiş; kendisi de *'Akletu'l-isba'* ve *Hikâyâtü'l-etfâl* adlı iki hikâyeyi İngilizceden Arapçaya tercüme etmiştir. Ayrıca ilk Arap çocuk dergilerinden biri kabul edilen Ravzatü'l-Medâris'in yayımlanmasına öncülük etmiş ve 1875 yılında *el-Mürşidu'l-emîn fî terbiyeti'l-benât ve'l-benîn* adlı eserini kaleme almıştır (Beşûr, 2012: 15; Biraygış, 1996: 80; Hemedânî, 2010: 167).

Rıfâ'a et-Tahtâvî'nin ardından Osman Celâl (1838-1898), Arap çocuk edebiyatının gelişimine katkı sağlayan isimlerden biri olmuştur. Celâl'in yayımladığı *el-'Uyûnu'l-yevâkız fî'l-emsâl ve'l-mevâ'ız* adlı eser, yaklaşık iki yüz masal ve fabldan oluşmaktadır. Eserdeki metinlerin büyük bir bölümünü La Fontaine'in fabllarından yapılan serbest tercümeler ile Ezop masallarından gerçekleştirilen çeviriler meydana getirmektedir (Beşûr, 2012: 15).

Öte yandan Emîru's-Şu'arâ ismiyle tanınan Ahmed Şevkî'nin (1868-1932) La Fontaine masallarının etkisiyle çocuklara yönelik çok sayıda manzum hikâye kaleme aldığı bilinmektedir. Bu bağlamda kaynaklarda Şevkî, Arap coğrafyasında, çocuk edebiyatı alanında tercüme faaliyetlerinin aksine çocuklar için özgün edebî ürünler ortaya koyan ilk isimlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Hadîdî, 1988: 244; Hemedânî, 2010: 21; Ebû Me'âl, 1988: 33). Buradan hareketle Ahmed Şevkî'ye kadar olan dönemde çocuk edebiyatı alanında tercüme faaliyetleri dışında telif eser kaleme alınmadığı, Ahmed Şevkî'yle birlikte bu alanda müstakil eserler vermeye başlandığı; bu nedenle Şevkî'nin Mısır başta olmak üzere Arap çocuk edebiyatında önemli bir yerinin olduğu söylenebilir.

Mısır çocuk edebiyatının gelişimine önemli katkılar sağlayan isimlerden biri de Muhammed el-Herrâvî (1885-1939)'dir. Çocuklar için şiir yazmaya önem veren Herrâvî, şiirlerinde çocuklara

hitap ederken sade, açık ve etkili bir dil kullanmaya özen göstermiştir. Şiirlerinin konularını büyük ölçüde günlük hayattan seçmiş ve çocukların kolayca okuyup ezberleyebileceği vezinleri tercih etmiştir. Herrâvî'nin şiirlerinde eğitici yönün belirgin biçimde öne çıktığı görülmektedir. Bu özelliği dolayısıyla kendisi, Arap edebiyatında çocuk şiirinin öncü temsilcilerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Hitî, 1988: 203).

Mısır çocuk edebiyatının önemli temsilcilerinden biri de Kâmil Keylânî (1897-1959)'dir. Çocuklara yönelik çok sayıda hikâye ve şiir kaleme alan, ayrıca çeşitli çeviri ve uyarlamalar yapan Keylânî, Arap çocuk edebiyatında nesir türünün öncü isimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Onun çocuk edebiyatına yönelmesinde ve hikâyecilik anlayışının şekillenmesinde çeşitli etkenler rol oynamıştır. Bunların başında, çocukluk yıllarında kendisine çok sayıda hikâye anlatan ve hikâye sevgisi kazandıran Yunan asıllı dadısı gelmektedir. Bu erken dönem birikimi sayesinde Keylânî, Arap edebî mirasına ilişkin geniş bilgisinin yanı sıra Batı edebiyatını da yakından tanıma imkânı bulmuştur (Hitî, 1988: 220-221).

Kâmil Keylânî, ilk hikâyesini 1917 yılında, henüz yirmi yaşlarındayken yazmış ve hayatı boyunca çocuklara yönelik eserler üretmeye devam etmiştir. Binbir Gece Masalları, Cuhâ hikâyeleri ve Doğu ile Batı edebiyatlarına ait çeşitli masallardan çeviri ve uyarlamalar yapmış; Robinson Crusoe, Gulliver'in Gezileri ve Shakespeare'in bazı eserleri başta olmak üzere dünya edebiyatının önemli klasiklerini çocuk okuyucularla buluşturmuştur (Hitî, 1988: 221). Keylânî ayrıca Hz. Muhammed'in (sav) ve sahâbenin hayatları başta olmak üzere dinî ve tarihî konuları ele alan hikâyeler de kaleme almıştır (Hemedânî, 2010: 168). Onun eserlerinde hem Doğu hem de Batı edebiyatının birikiminden yararlanması, çocuk okuyucuların farklı kültürleri ve edebî gelenekleri tanımalarına katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

Mısır çocuk edebiyatında Tahtâvî'den Keylânî'ye uzanarak şekillenen çocuk edebiyatı, çağdaş dönemde toplumsal ve siyasal meselelerin çocuk edebiyatına estetik bir dille nasıl taşınacağı sorusuna zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda günümüz Mısır çocuk edebiyatının dikkat çeken isimlerinden biri olan Munâ Kemâl Hâşim, bu tarihsel ve pedagojik çizginin çağdaş bir tezahürü olarak öne çıkmaktadır. Hâşim, çocuk edebiyatında ele alınması oldukça zor ve hassas bir konu olan Filistin meselesini, doğrudan siyasi ajitasyon veya travmatik unsurlar üzerinden değil; çocuk edebiyatının sınırlarına uygun biçimde sembolik, pedagojik ve estetik bir dille yeniden kurgulamaktadır. Bu bakımdan yazar, Mısır çocuk edebiyatındaki kimlik ve değer aktarımını günümüzün sosyo-politik gerçeklikleriyle buluşturan özgün bir edebî kişilik olarak değerlendirilebilir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde yazarın hayatı, edebî kişiliği ve çocuk edebiyatı alanındaki eserleri ele alınmıştır.

2. Munâ Kemâl Hâşim'in Hayatı ve Eserleri

2.1. Hayatı

Munâ Kemâl Hâşim, modern Arap çocuk ve gençlik edebiyatı (Edebu'l-etfâl ve'n-nâşîin) alanında eserler kaleme alan çağdaş yazarlardan biridir. Ulaşılabilen kaynaklar, yazarın çocuklara ve gençlere yönelik hikâyelerinde özellikle eğitsel ve toplumsal içeriklere yer verdiğini göstermektedir ('Asîru'l-Kutub, 2026: e-kaynak). Munâ Kemâl Hâşim'in 'Ayn Şems Üniversitesi Kimya Bölümünden mezun olduğu, istihdam danışmanı olarak çalıştığı ve Kanada Çölyak Derneğinde gönüllü faaliyetlerde bulunduğu belirtilmektedir. Kaynakta ayrıca yazarın, bilginin yayımlandığı tarih itibarıyla yaklaşık on beş yıldır Kanada'da yaşadığı; makale ve çocuk hikâyeleri yazmanın yanı sıra fotoğrafçılıkla da ilgilendiği ifade edilmektedir (U'nvân, 2026: e-kaynak).

Ulaşılabilen basılı ve dijital kaynaklar üzerinde yapılan tarama sonucunda, Munâ Kemâl Hâşim'e ilişkin biyografik bilgilerin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Dijital kütüphaneler, yayınevi katalogları ve açık erişimli kaynaklar incelenmiş; ancak yazarın doğum tarihi, eğitim hayatının ayrıntıları ve edebî kariyerinin gelişimi hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıca sosyal medya hesapları ve eserlerini yayımlayan yayınevleri aracılığıyla yazarla iletişim kurulmaya çalışılmış, fakat herhangi bir yanıt alınmamıştır. Bu sebeple çalışmada yazarın hayatına ilişkin verilen bilgiler, doğrulanabilen ve erişilebilen kaynaklarla sınırlı tutulmuştur.

2.2. Eserleri

Yapılan araştırmalar sonucunda ulaşılabilen eserleri dikkate alındığında, Munâ Kemâl Hâşim'in edebî çalışmalarının daha çok çocuk ve gençlik edebiyatı alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Yazarın, kaleme aldığı pek çok eserde kurgusal macera unsurlarını pedagojik bir işlevle birleştirerek çocuk okuyucuya toplumsal ve ahlaki değer bilinci kazandırmayı amaçladığı söylenebilir. Hâşim'in bu zengin külliyatı içerisinde Filistin meselesi ise özel bir ağırlığa sahiptir. Nitekim yazar, Filistin temasını işlediği iki temel eserinde bu meseleyi birbirini tamamlayan farklı edebî yaklaşımlarla ele almaktadır. Bu çalışmanın ana materyalini oluşturan *el-Kûfiyyetu't-tâira* adlı eserde, Filistin direnişi sembolik bir kurgu üzerinden işlenerek ulusal kimlik ve hafıza bilinci ön plana çıkarılırken; yazarın aynı temayı merkezine alan diğer eseri *Medrese fî hakîbe* (مدرسة في حقبة) de ise mesele daha somut ve gerçekçi bir düzlemde aktarılmaktadır. *Medrese fî hakîbe* adlı eser, devam eden savaş koşullarında yaşamını sürdüren Filistinli bir çocuk olan Târık'ın yaşadıkları üzerinden, çocukların savaş ortamında eğitim hakkına erişirken karşılaştıkları güçlükleri ele almaktadır. Ailesiyle birlikte bir mülteci kampında yaşayan Târık; ateş yakmak üzere odun toplamak, banyo sırasına girmek ve yardım listelerine adını yazdırmak gibi günlük yaşamın sürdürülmesine yönelik çeşitli görevleri yerine getirebilmek için erken saatlerde uyanmaktadır. Bunun yanı sıra okuluna ve arkadaşlarına duyduğu özlemi dile getirmekte; ne zaman okuluna dönebileceği, arkadaşlarından hangilerinin hayatta kaldığı ve öğrendiklerini unutup unutmayacağı konusunda kendi kendine sorular sormaktadır.

Hikâyenin kurgusu, Târık'ın bu özlem ve kaygılarından hareketle geliştirdiği bir çözüm önerisi etrafında şekillenmektedir. Babasının desteğiyle düşüncesini hayata geçiren Târık'ın girişimi, zamanla kamp içinde yaygınlaşarak diğer çocukların da eğitim sürecine katılmasına imkân sağlamaktadır. Eser, bir yandan savaşın gölgesinde yaşayan çocukların karşılaştıkları zorlukları ele alırken diğer yandan savaş ve göç koşullarında dahi eğitimin sürdürülmesi gerektiği düşüncesini öne çıkarmaktadır. Kırk altı sayfadan oluşan eserin hedef yaş grubu, yazar veya yayınevi tarafından açıkça belirtilmemiştir.

Yazarın diğer eserleri şunlardır: *Ervâ es-sagîra ve 'l-'ılke* (أروى الصغيرة والعلكة), *Ervâ es-sagîra ve habbâtu'l-fûl* (أروى الصغيرة وحببات الفول), *Ervâ es-sagîra ve semeretu'l-yaktîn* (أروى الصغيرة وثمرات), *Taghyîru mesâr* (تغيير المسار), *Dântîlâ* (دنتيلا), *İndemâ tahakkakati 'l-emniyyât* (عندما تحققت الأمنيات), *Hisân ve Ke'abûl-1* (حسان وكتبول-1), *Feyrûz ve 'l-ke'aku 'l-mahbûz* (فيروز والكعك المخبوز), *Hisân ve Ke'abûl-2* (حسان وكتبول-2), *Mezdûvicetu'd-dafîra* (مزوجة الضفيرة), *İndemâ gâderati'n-nikât* (عندما غادرت النقاط), *Lugzu'l-matarah* (لغز المطرعة), *Kenân ve Hakîbetu Ramadân* (كنان وحقيبة رمضان), *Hizânetî el-'Acîbe* (خزانتي العجيبة), *Fânûsu Feyrûz* (فانوس فيروز), *Feyrûz ve Şâtiu 'l-Kunûz* (فيروز وشاطئ الكنوز), *Fânûsu Feyrûz* (فانوس فيروز), *Bartumân Burhân* (برطمان برهان).

3. el-Kûfiyyetu't-Tâira İsimli Hikâyenin Yapısal ve Tematik İncelemesi

Mısırlı yazar Munâ Kemâl Hâşim tarafından kaleme alınan ve yirmi sayfadan¹ oluşan *el-Kûfiyyetu't-tâira* isimli eser, 2024 yılında Dâru Câmia Hamad bin Halife li'n-Neşr yayın evi tarafından Katar'da yayımlanmıştır.

3.1. Konu ve Olay Örgüsü

el-Kûfiyyetu't-tâira adlı eser, birinci kişi anlatıcı konumundaki Haldûn'un çocukluktan gençlik dönemine uzanan hatıralarını belirli yaş evrelerine (beş, yedi, on, on üç ve on altı yaş) göre düzenlenmiş kesitler hâlinde aktarır; onun ailesiyle kurduğu duygusal bağları ve vatanına duyduğu özlemi iç içe işler.

Hikâye; beş yaşında annenin kırmızı-beyaz nakışlı gelinliği ve düğün kaseti üzerinden şekillenen bir köken sorgulamasıyla başlar. Yedi yaşında dedeyle yapılan internet görüşmesinde kaybolan vatan toprağı (ev, zeytin ve portakal ağaçları) ve hafızanın simgeleri üzerinden derinleşir. On yaşında arkadaşlarının memleketlerine gittiğini gören Haldûn, bu kıyaslama sonucu bir sürgün bilinci geliştirir; bu bilinç, babasının rehberliğinde dijital mecralarda yürütülen araştırmalar ve harita okumalarıyla zamanla güçlü bir kimlik inşasına dönüşür. On üç yaşında vatani ve hasta dedeyi ziyaret edememenin getirdiği çaresizlik, anlatıcının zihninde imgesel bir kuş olup vatanına uçma arzusunu tetikler; dedenin vefatı ise bu özlemi trajik bir boyuta taşır (Hâşim, 2024: 1-8).

Metnin kırılma noktası olan on altı yaş safhasında Haldûn, dedesinden miras kalan kefiyeyi bir uçurtmaya bağlayarak göğe salar ve bu anları sosyal medyada paylaşır. Bu eylem, Vasfî adlı bir esnafın kendisine yeni bir kefiye hediye etmesi ve şehirde düzenlenen dev uçurtma festivalinde annesinin gelinliğini anımsatan kırmızılı-beyazlı uçurtmaların gökyüzünü kaplamasıyla kolektif bir nitelik kazanır. Eser, bireysel bir yas ve özlem simgesi olan kefiyeli uçurtmanın toplumsal ölçekte bir vatana dönüş umuduna dönüşmesiyle son bulur (Hâşim, 2024: 9-20).

3.2. Karakterler

Duygu ve düşünce dünyasının yapısı gereği okuduklarından kolayca etkilenen çocuk, okuduğu ya da resimlerini takip ettiği bir kitabın kahramanlarını kısa sürede benimsemekte ve onlarla özdeşim kurmaktadır. Nitekim eserdeki kahramanın olaylara yaklaşma biçimi, kriz anlarında bulduğu çözüm yolu, ailesi ile olan ilişkisi, arkadaşlarına olan tavrı, sahip olduğu dünya görüşü çocukları etkilemekte ve onlara örnek olmaktadır. Bu nedenle kahramanlar gerek fiziksel gerekse kişilik özellikleri yönünden sağlam bir şekilde işlenerek çocuklar için iyi birer örneği temsil etmelidir (Kökçü, 2021: 78; Yalçın & Aytaş, 2008: 47; Şimşek, 2005: 29).

Araştırmaya konu olan hikâyede yer alan kahramanlar, yalnızca bireysel kimlikleriyle değil, aynı zamanda Filistin halkının direniş ruhunu, geleceğe dair umutlarını, yaşadıkları zorluklar ve çektikleri sıkıntıları temsil eden yapılarıyla dikkat çekmektedir. Bu bağlamda hikâyede Haldûn,

¹ Eserde yazar veya yayınevi kaynaklı sayfa numaralandırmasına yer verilmediği tespit edilmiştir. Metinden yapılan doğrudan ve dolaylı alıntılar atıflandırma süreçlerinde karmaşıklığın önüne geçilmesi amacıyla hikâyenin başladığı ilk sayfa tarafımızca 1. sayfa kabul edilmiş, takip eden sayfalar buna göre numaralandırılarak referans gösterilmiştir. Bununla birlikte eserde sayfa numaralarının yer almaması, okurlar, öğretmenler (öğretmenler) ve bilimsel çalışma yapanlar için farklı sorunlara yol açabilmektedir. Nitekim okur açısından değerlendirildiğinde her ne kadar okumaya engel teşkil etmese de metnin takip edilmesini ve belirli sahnelerin hatırlanmasını zorlaştırabilir. Özellikle eğitim amaçlı kullanımda öğretmen veya ebeveyn rehberliğinde yapılan okumalarda metin içi yönlendirmeyi sınırlandıran bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bilimsel çalışmalar için ise daha belirgin bir problem teşkil etmektedir. Nitekim eserde sayfa numaralarının bulunmaması, doğrudan alıntılarının kaynak gösterilmesini ve metin içi referanslandırmayı güçleştirmektedir.

anne, baba ve dede karakterleri tespit edilmiştir. Haldûn karakteri hikâyenin başkahramanı olmakla birlikte anne, baba ve dede ise yardımcı karakterlerdir.

3.2.1. Haldûn

Anlatının merkezinde yer alan Haldûn karakteri, hikâyenin birinci tekil şahıs anlatıcısı olarak olayların gelişimini kendi bakış açısından aktarmaktadır. Anne ve babası, küçük yaşlardan itibaren ona güçlü bir aidiyet duygusu ve kimlik bilinci kazandırma çabası içine girmiştir. Nitekim Haldûn'un beş yaşındayken annesinin onu kucağına alarak kendi düğününde giydiği nakışlı elbiseyi göstermesi, düğün kasetini birlikte izlemeleri ve izleme esnasında aile fertlerini tek tek tanıtmaları; baba karakterinin ise oğluyla birlikte Filistin tarihine ilişkin Arapça ve İngilizce kaynakları incelemesi, bu bilinç aktarımının somut göstergeleri olarak değerlendirilebilir.

Hikâyede Haldûn'un beş yaşından on altı yaşına kadar olan yaşantısı tasvir edilmiştir. Bu süreçte Haldûn hem fiziksel hem de duygusal ve düşünsel açıdan bir olgunlaşma yaşamıştır. Başlangıçta annesinin kucağında geçmişe ilişkin anlatıları dinleyen Haldûn, hikâyenin sonunda kimlik ve aidiyet bilinci gelişmiş, kefiyeyi direnişin ve varoluşun sembolü olarak göğe yükselten bir gence dönüşmüştür. Haldûn'un beş yaşından on altı yaşına uzanan yaşantısı, yalnızca kronolojik bir büyüme değil; hafıza aktarımından kolektif eylemliliğe uzanan aşamalı bir bilinç inşası olarak yorumlanabilir. Bu bağlamda Haldûn'un yaşadığı dönüşüm süreci ve söz konusu aşamalar şu şekilde çözümlenebilir:

1. Aşama (Pasif Hafıza Alıcısı): Beş ve yedi yaş evrelerinde Haldûn, henüz pasif bir dinleyici konumundadır. Annesinin geleneksel nakışlı elbiseyi ve düğün kasetini göstererek aile fertlerini tanıtmaları, dedesinin ise kaybettiği evi ve sökülen zeytin ağaçları ile portakal ağaçlarını anlatması; Haldûn'un zihninde aidiyet ve vatan tasavvurunun ilk nüvelerini oluşturmaktadır. Burada anne ve dedenin, Haldûn'a aidiyet bilinci aktaran birer hafıza taşıyıcısı işlevi gördüğü ifade edilebilir.
2. Aşama (Kimliğin İçselleştirilmesi ve Arayış): On ve on üç yaşlarında Haldûn, pasif alıcı konumundan çıkarak sürgün bilinciyle yüzleşmektedir. Akranlarının yazın memleketlerine gitmesi üzerine yaşadığı sorgulama ve babasının rehberliğinde dijital ortamda yapılan araştırmalar, hafızanın bireysel bir kimlik arayışına dönüştüğünü göstermektedir. Harita satın almasının ve dedesinin vefatıyla derinleşen kayıp hissinin, Haldûn'un kimlik bilincini içselleştirme sürecini beslediği söylenebilir.
3. Aşama (Sembolik Eylem ve Bireysel Direniş): On altı yaşına geldiğinde Haldûn, soyut vatan özlemini ve kaybını somut bir performansa dönüştürmektedir. Dedesinin emaneti olan kefiyeyi uçurtmaya bağlayarak gökyüzüne salmasının ve bu eylemi videoya çekmesinin, kefiye ve uçurtmanın sınırları aşan eylemsel bir direniş sembolüne dönüşmesine katkı sağladığı ifade edilebilir.
4. Aşama (Kolektif Dayanışma): Videonun sosyal medyada yayılması, esnaf Vasfi'nin desteği ve şehirdeki festivalde gökyüzünün annesinin düğün elbisesi renklerindeki uçurtmalarla donatılması; Haldûn'un bireysel eyleminin sınırları aşan kolektif bir hafıza direnişine dönüştüğünü göstermektedir.

Dolayısıyla Haldûn'un, hikâyenin başında pasif bir anlatı dinleyicisi konumundayken, hikâyenin sonunda kimlik ve aidiyet bilinciyle semboller eyleme dönüştüren ve bu bilinci kolektifleştiren olgun bir gence dönüştüğü söylenebilir.

3.2.2. Anne

Anne karakteri, aileye ve vatana ilişkin kültürel belleği çocuğuna aktaran, geçmiş ile gelecek arasında köprü kuran temel bir hafıza taşıyıcısıdır. Hikâyenin başında oğluna izlettiği video aracılığıyla aile fertlerini tanıtmaması, Haldûn'un zihnindeki ilk aidiyet ve kimlik bilincinin oluşmasında belirleyici rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra annenin, dede ile yaşanan vedalaşma anlatısındaki hassasiyeti onun anlatıdaki duygusal işlevini ön plana çıkarmakta ve hikâyenin dramatik etkisini artırmaktadır.

3.2.3. Baba

Baba karakteri, yerinden edilmenin yarattığı duygusal yükü baş etmeye çalışırken bu durumu çocuğuna doğrudan bir travma olarak aktarmaktan kaçınan koruyucu bir figürdür. Babanın bu tutumu, yaşanan sürgün gerçeğini çocuğun gelişim düzeyine uygun bir biçimde süzerek aktarma çabası olarak değerlendirilebilir. Nitekim çocuğunun vatanla kurduğu ilk sorgulamalar karşısında sergilediği temkinli yaklaşım ve sunduğu sanal yolculuk alternatifi, onun duygusal ihtiyaçlar ile kimlik bilinci arasında kurduğu dengeyi göstermektedir. Baba, kuşaklararası aktarımda travmayı derinleştirmek yerine, vatan özlemini yapıcı bir yönlendirme ve öğrenme sürecine dönüştürmüştür. Bu yönüyle anlatıda baba figürü, çocuğun duygusal dengesini gözeterek kimlik inşasına rehberlik eden, vatan özlemini doğrudan bastırmak yerine bilgi edinme sürecine yönlendiren eğitsel bir arabuluculuk rolüne sahip bir karakterdir.

3.2.4. Dede

Dede karakteri, fiziksel olarak Haldûn'un yanında bulunmamasına rağmen hikâye boyunca onun üzerinde en derin etkiyi bırakan figürlerden biridir. Söz konusu etki, özellikle kültürel ve tarihsel bilincin aktarılmasında görülmektedir. Dedenin torununa portakal ve zeytin ağaçlarından söz etmesi ve ona bir kefiye hediye etmesi, Filistin'e ait kültürel ve sembolik değerleri canlı tutmaya çalıştığını göstermektedir. Dedenin, bu semboller aracılığıyla topraklarına ait sembolik nesnelerin nesiller arası aktarımında önemli bir görev üstlendiği anlaşılmaktadır.

Dede karakteri, ülkesinde yaşanan işgal ve zorunlu ayrılıklar nedeniyle torununu bir kez olsun göremeden hayata veda etmiştir. Yazarın, dede karakteri aracılığıyla Filistin halkının yıllardır süregelen zorunlu göç, aile fertlerinden kopuş ve mahrumiyetlerini ortaya koymaya çalıştığı görülmektedir.

3.3. Mekân

el-Kûfiyyetu't-Tâira isimli eserde, olayların geçtiği yere dair doğrudan bir mekân ismi verilmemiştir. Yazarın bilinçli bir tercihi olarak değerlendirilebilecek bu durum; Filistin halkının yerinden edilme ve sürgün deneyimini daha genel ve sembolik bir düzleme taşıyan bir anlatım stratejisi olarak yorumlanabilir.

Hikâyedeki olayların geçtiği mekân doğrudan belirtilmemekle birlikte, dede karakterinin torununa etrafı zeytin ve portakal ağaçlarıyla çevrili, kıymetli dağ taşlarından yapılmış evin fotoğrafını göstermesi ve ona kefiye hediye etmesi, Filistin'e özgü simgesel öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla eserde doğrudan bir yer ismi geçmese de anlatının merkezinde yer alan, mücadele edilen, özlem duyulan ve geri dönülemeyen mekânın Filistin toprakları olduğu açıkça hissedilmektedir.

3.4. Zaman

Eserde, hikâyenin geçtiği dönem veya tarih doğrudan ifade edilmemiştir. Yazarın bu tercihi, hikâyeyi belirli bir döneme veya tarihe ait olmaktan çıkarmıştır. Nitekim zamanın açıkça belirtilmemesi, Filistin’de yapılan zulmün, yerinden edilmenin ve vatan hasretinin geçmişte yaşanıp bitmiş bir olay değil, nesiller boyu devam eden kalıcı bir gerçeklik olduğunu vurgulamaktadır.

Hikâyedeki açık zaman göstergeleri, Haldûn’un beş ile on altı yaşları arasındaki gelişim evreleriyle sınırlıdır. Bu tercih, tarihsel zamandan çok kahramanın fiziksel, duygusal ve düşünsel gelişimini ön plana çıkaran bir anlatım stratejisi olarak yorumlanabilir.

3.5. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Anlatı, olayların merkezinde yer alan başkahraman Haldûn’un bakış açısını yansıtan kahraman bakış açılı birinci tekil anlatıcı tekniğiyle kurgulanmıştır. Adından da anlaşıldığı üzere burada anlatıcı aynı zamanda olay örgüsünde yer alan kahramanlardan birisidir. Bu anlatıcı, aynı zamanda olay örgüsünün bütün yükünü üstlenen asıl kahraman olabileceği gibi geri planda kalan bir kahraman da olabilmektedir (Çetişli, 2021: 108). Söz konusu hikâye bağlamında değerlendirildiğinde anlatıcı, olay akışının etrafında şekillendiği doğrudan başkahramanın kendisidir:

“Bir gün zihnimde bir fikir parıldadı! Dedemin gidişinden (vefatından) önce bana gönderdiği kalbimdeki en değerli hediye olan kefiyeyi aldım; uçurtmamı ve kameramı da yanıma alarak bisikletimle okyanus kıyısındaki yürüyüş yoluna doğru yola çıktım” (Hâşim, 2024: 9).

Hikâyede gerçekleşen olaylar çocuk karakterin duygu dünyası ve gelişim süreçleri üzerinden aktarılmıştır. Ayrıca anlatıcının çocuk karakter olması, okuyucunun hikâyeyi içselleştirmesine ve karakterle empati kurmasına katkıda bulunmuştur.

Öte yandan kahraman anlatıcının bakış açısı, doğası gereği anlatı dünyasını bireysel deneyimler ekseninde kurgulamaktadır. Böylece anlatıcının algı alanı kahramanın gözlem yeteneği, yaşantısı ve birikimiyle sınırlandırılmaktadır. Bu nedenle kahraman anlatıcının söz konusu olduğu eserler genellikle otobiyografik nitelik taşımaktadır (Çetişli, 2021: 108; Aktaş, 2022: 87-88). Ancak *el-Kûfiyyetu’t-Tâira* bağlamında değerlendirildiğinde söz konusu teknik, Filistin meselesinin bir çocuğun iç dünyası ve algı süzgecinden aktarılmasına imkân tanırken; olayların tek bir perspektiften sunulması sonucunu da beraberinde getirmektedir. Bu durum okuyucunun olayları bütüncül ve nesnel bir çerçevede değerlendirmesini kısıtlamakta; anlatı evrenini yalnızca Haldûn’un sınırlı tanıklığı ve öznel algısıyla biçimlenen dar bir perspektife indirgeme riski taşımaktadır.

3.6. Anlatım Teknikleri

Hikâyede anlatının kurulmasını, karakterlerin duygu ve düşüncelerinin aktarılmasını ve metnin estetik yapısının güçlendirilmesini sağlayan çeşitli anlatım tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda eserde diyalog, betimleme ve sembolik anlatım tekniklerinin öne çıktığı görülmektedir.

3.6.1. Diyalog

Diyalog tekniği, hikâyenin genelinde görülen önemli tekniklerden biridir. İki veya daha fazla insan arasında gerçekleşen karşılıklı konuşma (Tekin, 2015: 265; Çetişli, 2021: 125) olarak tanımlanan bu teknik, eserde yalnızca karakterler arası iletişimi sağlamakla kalmamış; nesiller arası hafıza, vatan bilinci ve aidiyet duygusunun aktarılmasında da işlevsel bir rol üstlenmiştir:

“Babama, “Bütün arkadaşlarım yazın memleketlerine gidiyor, biz neden onlar gibi memleketimize gitmiyoruz?” dediğimde henüz on yaşındaydım.

Çaresiz bir edayla, “Yavrum, çünkü biz vatanımıza dönemeyiz,” diye cevap verdi.

Ona, “Peki ben tek başıma gidebilir miyim?” diye sordum.

Bir süre sustu ve şöyle dedi: “Sanal alem üzerinden oraya birlikte gitmeye ne dersin?” (Hâşim, 2024: 4).

Baba ile çocuk arasında geçen bu diyalog, anlatıda vatanından uzakta yetişen yeni kuşakların yaşadığı aidiyet ve kimlik sorgulamasını somutlaştırmaktadır. Çocuğun masumane sorusu karşısında babanın sergilediği çaresiz tutum sürgün olgusunun trajik boyutunu açığa çıkarırken; sanal âlemde vatanlarına yolculuk yapma teklifi ise fiziksel olarak ulaşılamayan vatanın, sanal ortam üzerinden çocuk zihninde görünür kılınma çabasını göstermektedir. Bununla birlikte söz konusu konuşma hem Haldûn’un vatan özlemini hem de babanın çocuğunu eğitsel biçimde yönlendirmesini göstermektedir.

3.6.2. Betimleme Tekniği

Eserde kullanılan anlatım tekniklerinden biri de betimlemedir. Tasvir olarak da bilinen betimleme, insan, doğa, eşya veya mekânın kelimelerle resmedilmesi, somutlaştırılması (görünür hale getirilmesi); okuyucunun gözünün önünde tecessüm ettirilmesidir. Başka bir ifade ile tasvir, herhangi bir şeyin karakteristik görünüşlerinin ayrıntılarıyla okuyanın veya dinleyenin gözü önünde ya da zihninde canlanacak şekilde anlatılmasıdır (Çetişli, 2021: 123; Tekin, 2015: 209-210; Karataş, 2019: 320).

“Beş yaşındayken, annem, dolabından kırmızı ve beyaz işlemelerle süslenmiş bir elbise çıkardı” (Hâşim, 2024: 1).

Yukarıda verilen kesitte yazar, Filistin’e ait yöresel bir kıyafeti tasvir etmiştir. Bu tasvir, görsel ögeye dayalı kısa ve nesnel bir betimleme niteliğindedir. Söz konusu tasvir, sadece elbiseyi okurun zihninde canlandırmakla yetinmemiş, aynı zamanda geleneksel kıyafetin kültürel ve simgesel değerini de vurgulamıştır.

“Yedi yaşındaydım. Dedem, internet üzerinden yaptığımız bir görüşme esnasında, bize vaktiyle sarı renkte olan kadim dağ taşlarından inşa edilmiş, etrafı portakal ağaçlarıyla çevrili bir evin fotoğrafını gösterdi” (Hâşim, 2024: 3).

Yazar hikâyenin bu sahnesinde, dede karakterinin evini tasvir etmiştir. Söz konusu sahne, Filistin’in tarihî dokusunu ve Filistin halkının toprakla kurduğu bağı yansıtan mekânsal bir betimleme olarak değerlendirilebilir.

“(…) Bense, kanatlarını çırpıp gökyüzünde süzülen bir kuş olmayı, böylece sevgili dedemi ziyaret edip evinin penceresine konmayı arzuladım. Ancak bu dileğim gerçekleşmedi ve dedem, onu yakından görme fırsatı bulamadan aramızdan ayrıldı” (Hâşim, 2024: 7).

Yukarıda verilen kesitte, Haldûn karakterinin iç dünyası betimlenmiştir. Bu sahnede, dedesine vefatından önce ulaşamamasının yol açtığı çaresizlik ve fiziksel engellerin neden olduğu derin üzüntü anlatılmaya çalışılmıştır. Söz konusu betimsel tercih, karakterin zihinsel ve duygusal durumunu görünür kılmakta; böylelikle okurun anlatı kişisiyle özdeşim kurmasını destekleyici bir işlev üstlenmektedir.

3.6.3. Sembolik Anlatım

el-Kufiyyetu't-tâira isimli hikâyede kimlik, aidiyet ve direniş temalarını yansıtan güçlü bir sembolik anlatım bulunmaktadır. Sembol; nesne veya doğadan ödünç alınarak bir toplumun tarihsel ve kültürel hafızasında özel bir karşılık bulan, soyut bir duygu veya düşüncüyü temsil etmek üzere kullanılan işaret ve sözcüklerdir. Edebî metinlerde kullanılan bir öge, birçok alıcının zihninde aynı durumu veya duyguyu çağrıştırıyorsa sembolleşir (Karataş, 2019, s. 296). Nitekim

araştırmaya konu olan hikâyeye adını veren kefiye başta olmak üzere, portakal ve zeytin ağaçları da Filistin'in kültürel kimliğini, Filistin halkının toprağa olan bağlılığını ve direniş ruhunu temsil eden sembolik unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda hikâyede yer alan sembolik unsurlar ve bu unsurların ifade ettiği anlamlar şu şekildedir:

3.6.3.1. Kefiye

Kefiye, genellikle kare biçiminde dokunan ve farklı renk ve desenlere sahip olan geleneksel bir baş örtüsüdür. Başlangıçta birçok Arap ülkesinde bireyler, bu örtüyü güneşten, kumdan ve soğuktan kendilerini korumak için kullanmıştır. Kefiyenin Filistin direnişinin sembolü olarak kullanımı ise 1930'larda İngiliz sömürge yönetimine karşı çıkan Arap Ayaklanması kadar uzanmaktadır. 1960'lara gelindiğinde Filistin direniş hareketinin başlaması ve Filistinli siyasetçi Yaser Arafat tarafından benimsenmesiyle kefiyenin önemi artmıştır. Kefiyenin üzerinde bulunan desenlerin her biri farklı temaları temsil etmektedir. Bununla birlikte kefiye, dünya halkları nezdinde bilinen ve tanınan bir kültürel sembole dönüşmüştür. Bu bağlamda kefiye artık sadece giyilen bir kumaş parçası veya giysi olarak görülmemiş; aksine Filistin halkının süregelen mücadelesini simgeleyen bir nişane haline gelmiş ve onu giymek, ulusal aidiyetine bakılmaksızın taşıyan kişinin Filistin davasına desteğinin bir kanıtı sayılmıştır. Dolayısıyla kefiye; belirli bir bağlama ihtiyaç duymaksızın genel anlamda direniş, kararlılık ve mücadele kavramlarıyla büyük ölçüde özdeşleşmiştir (Kurdî, 2012: 5-6; Şemmas, 2026: 135; Özçelik, 2020: 259; TRT, 2025; İLEM Blog, 2025; BBC News Arabî, 2025: e-kaynak).

Filistinliler kefiyeyi, işgal güçlerinden yüzlerini saklamak için takmış, topluluklar da sevdiklerini işgalcilerin gözlerinden uzak tutmak için kullanmışlardır. Zamanla kefiye, siyasi anlamlar taşıyan Filistin ulusal kimliğinin bir sembolüne dönüşmüş ve onu sadece Filistinliler değil, dünyanın dört bir yanındaki Filistin direnişi destekçileri de giyer hale gelmiştir (Şemmas, 2026: 135).

Hikâyede kefiye, dededen toruna aktarılan kültürel mirasın somut bir göstergesidir. Haldûn'un dedesinden kalan kefiyeyi uçurtmaya bağlayarak göğe salması, fiziksel olarak gerçekleştirmediği vatana dönüşü sembolik düzlemde gerçekleştirme çabası olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle kefiye, anlatıda yalnızca geleneksel bir giysi değil; kimliğin, aidiyetin, kuşaklar arası kültürel aktarımın ve direnişin taşıyıcısı olarak değerlendirilebilir.

3.6.3.2. Zeytin Ağaçları

Zeytin ağaçları, Filistin direniş edebiyatında sıklıkla rastlanan motiflerden biridir. Uzun ömürlü olması, meyvesi ve yağıyla insan yaşamına çok yönlü katkı sağlaması ve toprak üzerindeki sürekliliği hatırlatması nedeniyle Filistin kültüründe özel bir yere sahiptir. Bu bağlamda direniş edebiyatının temsilcileri de kendileriyle toprak arasındaki bağı temsil etmesi sebebiyle zeytin ağacını bir sembol olarak eserlerinde kullanmışlardır.(Can, 2015: 513) Ayrıca zeytin ağacının kutsal yönü de bulunmaktadır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de "mübarek bir ağaç" olarak anılması, ona dinî ve kutsal bir değer kazandırmaktadır (Nûr 24/35).

Zeytin ağacı, çağlar boyunca barışın, bolluğun ve arınmanın simgesi olagelmıştır. Dini açıdan ise bu ağaç, bilhassa günahlardan arınmışlığın bir nişanesi kabul edilmiştir. Nuh Tufanı'nın sonunda bir güvercinin Hz. Nuh peygambere zeytin dalı getirmesi, her şeyin yeniden esenlik ve sükûnete kavuşması şeklinde yorumlanmıştır (Gültekin, 2008: 13; Noyan, 2018: 26).

Hikâyede dedenin zeytin ağaçlarından söz etmesi, Haldûn'un hiç görmediği vatanla kültürel ve duygusal bir bağ kurmasına aracılık etmektedir. Ağaçların kesilmiş olması ise yalnızca doğal çevrenin tahribini değil, ailenin toprakla olan tarihsel bağının koparılmasını da simgelemektedir. Bu bağlamda haber kanallarında yer alan bilgilere göre zeytin ağaçları İsraili güçler tarafından

sökülmekte, kesilmekte veya yakılmaktadır (AA, 2026; NTV, 2026; TRT, 2026: e-kaynak). Bu politikanın arka planında kanaatimizce, yerel halkın geçim kaynağını yok ederek onları kendilerine bağımlı hale getirmeye çalışma ve onların topraklarına olan bağlılıklarını yok etmeye çalışma düşüncesi bulunmaktadır.

3.6.3.3. Portakal Ağaçları

Filistin, portakal ve limonlarıyla ünlü olduğu için oraya “Narenciye Ülkesi” (Ardu'l-Humdiyyât) de denilmektedir. Nekbe felaketinden önce Filistinli çiftçiler ve iş insanları için önemli bir ihraç ürünü olan portakal, Nekbe sonrasında yitirilen vatanın ve ulusal kimliğin sembolü haline gelmiştir. Nitekim Filistinli yazar Gassan Kenefâni, *Ardu'l-burtukâli'l-hazîn (Hüzünlü Portakal Ülkesi)* isimli hikâyesinde, ülke olarak Filistin'i kastetmiştir (Suzan, 2016: 487; TRT, 2025: e-kaynak).

3.7. Temalar

Kaleme alınan edebi eserlerin temasıyla konusu arasındaki bağ önem arz etmektedir. Konu, temanın da içerisinde yer aldığı, düşünce, olay ve durumlardan oluşmaktadır. Çocuklar için kaleme alınan eserlerde konu, çocuğun psikolojisine, ihtiyaçlarına, duygu, düşünce ve beklentilerine cevap verecek nitelikte olmalı, çocuğa iyimserlik aşılmalı, kültür değerlerini tanımaya imkân tanımalı; sevgi, saygı ve özveri duygularını geliştirmelidir (Şimşek, 2005: 29). Bununla birlikte eserlerde seçilen temalar, evrensel ahlâkî doğruları kazandıracak, çocuğun kişiliğini ve kimliğini geliştirerek onun toplum içinde saygın ve başarılı bir yere sahip olmasını sağlayacak özelliğe sahip olmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2008: 46). Bu bağlamda *el-Kufiyyetu't-tâira* isimli eserin tematik yapısı, Filistin halkının yerinden edilme, vatana dönememe ve kimliğini koruma deneyimlerini çocuk karakterin dünyası üzerinden yansıtmaktadır. Bu doğrultuda hikâyede vatan özlemi ve kimlik bilinci, umut ve vatana dönüş hayali, toplumsal dayanışma ve paylaşma ile özgürlük temalarının öne çıktığı görülmektedir. Bu yönüyle eserin, çocuğun kimliğinin gelişmesine olumlu yönde katkı sunduğu söylenebilir.

3.7.1. Vatan Özlemi ve Kimlik Bilinci

Hikâyede Haldûn'un hiç gitmediği vatanına dair tüm bilgisi küçük yaşlarından itibaren, ailesinden dinlediği hatıralar, babasıyla birlikte sanal ortamda yaptığı araştırmalar ve dedesinin gösterdiği görseller aracılığıyla şekillenmiştir. Bu unsurların etkisiyle Haldûn'un vatanına ilişkin bilgi ve birikimi zamanla derinleşmiş; vatan özlemi ve aidiyet duygusu çocukluk döneminden itibaren onun iç dünyasında kök salmaya başlamıştır.

Haldûn beş yaşındayken annesinin onu kucağına alarak düğün videosunu izletmesi ve düğününde giydiği geleneksel kıyafeti göstermesi, onun ülkesine dair sembollere, kültürel değerlere ve gelenek-göreneklere ilişkin ilk bilgileri edinmesi bakımından anlamlı bir sahnedir:

“Beş yaşındayken, annem, dolabından kırmızı ve beyaz işlemelerle süslenmiş bir elbise çıkardı. Sonra beni kucağına aldı, birlikte onun düğün gününden kalan bir video kaydını izlemeye başladık. Kadınlar gelinin etrafında halka oluşturmuş, neşe içerisinde sallanıyorlardı. Zılgıt sesleri göğre yükseliyordu. Evin önünde ise erkekler dabke dansı ediyordu” (Hâşim, 2024: 1-2).

Yukarıda verilen sahne, Haldûn'un milli kimlik bilincinin oluşum sürecinde, anne karakteri aracılığıyla kültürel ve sembolik unsurların aktarımının ilk halkasını temsil etmektedir.

Haldûn karakterinin kimlik oluşumunun en belirgin olduğu sahne, onun on yaşındayken babasına ülkelerine neden gidemediklerini sorduğu kesitte görülmektedir. Babası, vatanlarına gidemeyeceklerini ifade etmesi üzerine çocuk, tek başına gitmeyi teklif eder. Buna karşılık baba, sanal ortamda ülkelerine bir yolculuk yapmayı önerir:

“(...) Ve böylece, birlikte internet ağına daldık; ülkemizin tarihine dair Arapça ve İngilizce pek çok resim ve yazı bulduk ancak bunlar bana yeterli gelmedi!

Daha sonra, vatanımla alakalı ilgili ödünç kitaplar aldım, şehirlerinin, köylerinin ve tüm topraklarının haritalarını satın aldım. Böylelikle, öz kimliğime her geçen gün daha da yaklaştım” (Hâşim, 2024: 5).

Haldûn’un internet kaynaklarıyla yetinmeyerek kitap ve haritalara yönelmesi, onun vatanına ilişkin bilgisini bilinçli bir çabayla derinleştirdiğini göstermektedir. Böylece başlangıçta aile anlatılarıyla şekillenen aidiyet duygusu, araştırmaya ve öğrenmeye dayalı bilinçli bir kimlik arayışına dönüşmektedir.

Vatan özleminin belirgin bir şekilde görüldüğü sahnelerden biri, dede karakterinin torunuyla görüntülü konuşma yaptığı ve yıkılan evlerinin fotoğrafını gösterdiği bölümdür. Bu görüşme sırasında dede, vaktiyle sarı renkte olan kadim dağ taşlarından inşa edilmiş, portakal ağaçlarıyla çevrili evlerinin fotoğrafını gösterir. Ardından, büyükannenin bütün yıl boyunca yetecek kadar portakal reçeli yaptığı ve ailece topladıkları zeytinleri geleneksel taş değirmende sıktıklarını anlatır:

“(...) Sonra bir an durdu ve hüzünle, “Ev gitti evladım, ağaçları da kestiler!” dedi” (Hâşim, 2024: 3).

Söz konusu sahnede vatan özlemi ve aidiyet temaları birlikte işlenmiştir. Dedenin yıkılmış evin ve kesilmiş ağaçların olduğu fotoğrafı göstermesi, vatanlarında huzur ve barış içerisinde yaşadıkları döneme duyulan özlemi ortaya koymaktadır. Aynı zamanda söz konusu sahne, Haldûn’un hiç görmediği topraklara karşı bir aidiyet hissi geliştirmesine zemin hazırlamıştır.

3.7.2. Umut ve Vatana Dönüş Hayali

Hikâyede umut ve vatana dönüş hayali, kahramanın iç dünyasında zamanla gelişen ve güçlenen bir duygu olarak işlenmiştir.

Haldûn’un on altı yaşına geldiğinde dedesinden kalan kefiyeyi uçurtmasına bağlayıp göğe salması, fiziksel olarak mümkün olmayan “vatana dönüş” isteğinin sembolik olarak gerçekleşmesini temsil etmektedir:

“(...) Bu nedenle ben dedemin kefiyesini gökyüzüne salmaya karar verdim. Belki o benim yerime ülkeme gider! Veya belki de vatanımı ziyaret etme imkânı bulacak biri onu bulur ve ülkeme götürür” (Hâşim, 2024: 13).

Kefiye burada, hem dededen kalan değerli bir hediye hem de Filistin direnişinin ve geri dönüş umudunun sembolü olarak anlam kazanmıştır. Dededen toruna kalan bu sembol, kaybedilen topraklara dönme hayalini de diri tutmaktadır.

Hikâyenin son sahnesi, umut ve vatana dönüş temasının en yoğun ve sembolik biçimde görüldüğü bölümdür. Söz konusu sahnede şehirde bir uçurtma festivalinin düzenlendiği görülmektedir. Haldûn da arkadaşlarıyla birlikte bu etkinliğe katılır. Geniş bir alanda, farklı renk ve biçimlerdeki uçurtmalar gökyüzüne salınır. Belediye başkanının işaretleriyle uçurtmalar havalanır ve gökyüzünde annesinin gelinliğinin renginde bir uçurtma sırası oluşur:

“Uçurtmalarımız uzun süre gökyüzünde süzüldü, sonra gözden kayboldular. Ama ben biliyordum ki, onlar benim vatanıma dönüş halimi de beraberinde taşıyorlardı. Ve bu hayal bir gün (er ya da geç) mutlaka gerçekleşecekti” (Hâşim, 2024: 19).

Haldûn’un vatan özlemi, bu sahnede umut ve vatana dönüş inancıyla birleşmektedir. Gökyüzüne bırakılan uçurtmalar, Haldûn’un sınırları aşma ve gidemediği vatanına kavuşma isteğini temsil etmektedir. Ayrıca son cümlede hayalin bir gün mutlaka gerçekleşeceğine dair inancın dile

getirilmesi, ertelenmiş olsa da asla sönmeyen “vatana dönüş umudu”nun varlığını ortaya koymaktadır.

3.7.3. Toplumsal Dayanışma ve Paylaşma

Hikâyede, toplumsal dayanışma ve paylaşma teması, özellikle anlatının sonlarına doğru Haldûn’un çektiği videoyu sosyal medyada paylaşmasıyla belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu sahne bireysel bir duygunun, toplumsal duyarlılığa dönüşmesini temsil etmektedir.

Haldûn karakterinin, dedesinin hediye ettiği kefiyeyi uçurtmasına bağlayıp gökyüzüne saldıgı anı video kaydına alıp sosyal medyada paylaşması, onun kişisel hatırasını evrensel bir dayanışma çağrısına dönüştürmüştür.

“(…) Sabah, telefonuma ardı ardına gelen bildirim sesleriyle uyandım.

Bu ne kadar çok mesaj böyle? Gerçekten de mesaj sayısı oldukça fazla. Görünüşe göre mesaj sahipleri fikrimi beğenmiş ve takdir etmişler.

(Bir süre) gelen yorumlara cevap vermekle meşgul oldum. Bu yorumlardan biri beni hayrete düşürdü:

Sevgili Haldûn, benim adım Vasfi. Araplara ait ürünlerin satıldığı bir dükkânım var. Videonu beğendim. Dedene ait kefiye bizim kalplerimizde de özel bir yere sahip. Sana onun yerine başka bir kefiye hediye etmek istiyorum. Mağazama gelirsen bundan büyük bir mutluluk duyarım.

Artık her hafta yeni bir mekâna gider oldum. Yanımda, vatanımın kefiyesiyle süslenmiş bir uçurtma taşıyor ve onu gökyüzüne salıyordum” (Hâşim, 2024: 17-18).

Yukarıda verilen sahnede, videoyu izleyen insanların gösterdiği ilgi, paylaşılan yorumlar ve Vasfi adlı bir tüccarın Haldûn karakterine yeni bir kefiye hediye etmesi, toplumsal dayanışmanın ve paylaşmanın somut bir örneği olarak değerlendirilebilir. Bir başka açıdan bakıldığında ise Vasfi karakterinin Haldûn’a sunduğu armağan, sadece bir hediye değil, Filistin halkının direniş ruhunu yaşatma iradesinin de bir göstergesidir. Öte yandan videoya gösterilen yoğun ilgi ve yapılan yorumlar, dayanışmanın dijital ortamda da sürdürülebileceğini ve bu tür platformlarda daha geniş bir kitleye ulaşarak ortak bir duyarlılık oluşturulabileceği hususunu açıkça göstermektedir.

Hikâyenin son sahnesi, birçok insanın katılımıyla gerçekleştirilen büyük uçurtma festivalinin, dayanışmanın toplumsal düzeyde bir duyarlılık haline geldiğini göstermektedir:

“Birkaç ay sonra, şehirde düzenlenen büyük uçurtma festivalinin vakti geldi. Ben de arkadaşlarımla birlikte bu etkinliğe katılmak üzere oraya gittim.

Geniş bir alanda, katılımcılar farklı şekil ve renkteki uçurtmalarıyla sıraya dizilmişlerdi. Belediye başkanı başlama düdüğünü çaldığında, gökyüzü kimi kumaştan kimi de kartondan yapılmış, annemin gelinliğinin rengini andıran uzun renkli bir uçurtma dizisiyle doldu.

Uçurtmalarımız uzun süre gökyüzünde süzüldü, sonra gözden kayboldular. Ama ben biliyordum ki, onlar benim vatanıma dönüş halimi de beraberinde taşıyorlardı. Ve bu hayal bir gün (er ya da geç) mutlaka gerçekleşecekti” (Hâşim, 2024: 19).

Farklı renk ve biçimlerdeki uçurtmaların aynı gökyüzünde birleşmesi, toplumun farklı kesimlerini ortak bir amaç etrafında buluşturan birlik ve dayanışma ruhunu sembolize etmektedir. Bu sahnede aslında her bir katılımcı uçurtmasını göğse salarken ortak bir özgürlük ve dayanışma hayalini paylaşmaktadır.

Öte yandan Haldûn karakteriyle birlikte arkadaşlarının da büyük uçurtma festivaline katılması, çocuklarda dayanışma ve birlik olma duyarlılığının erken yaşlarda görülmeye başladığını göstermektedir.

3.7.4. Özgürlük

el-Kûfiyyetu't-tâira isimli hikâyenin en dikkat çekici temalarından biri de özgürlük temasıdır. Haldûn'un vatanına dönüşünü engelleyen fiziksel sınırlar, uçurtma imgesi aracılığıyla sembolik düzlemde aşılmaktadır. Bu bağlamda uçurtma metaforu, özgürlük teması bağlamında ele alındığında karakterin ulaşamadığı mekânsal özgürlük alanını sembolik düzlemde yeniden inşa eden bir araç olarak değerlendirilebilir.

“Kamerayı tripoduna yerleştirdim, ayarlarını yaptım, arkamda okyanus olacak şekilde konumlandım ve çekime başladım.

Videoyu Arapça ve İngilizce olarak izleyecek olanlara şöyle dedim:

“Sevgili izleyiciler, hepinize selamlar. Aslında her zaman bir kuş olmak istemiştım; uzak şehrimde uçmak, hayatım boyunca hiç görmediğim o yere gidip dedemle ve ninemle buluşmak istiyordum. Ama bu olmadı.

Deniz kıyısında büyük gemilerin demirlediğini gördükçe, bir gemi olup vatanıma doğru yol almak istedim. Fakat bu dileğim de gerçekleşmedi...

Dedemi ona veda edemeden kaybettim. Ama o gitmeden önce bana kalbime en değerli hediyeı bıraktı: Kefiyesini.

Bu yüzden dedemin kefiyesini gökyüzüne bırakmaya karar verdim. Belki o, benim yerime vatanıma doğru yolculuk eder! Ya da biri onu bulur ve ülkemi ziyaret eder, böylece onu yeniden vatanıma geri götürür.”

Ve böylece, üzerine kefiyeyi sabitlediğim uçurtmamın ipini yavaşça bırakmaya başladım” (Hâşim, 2024: 9-13).

Metinde Haldûn karakterinin “Aslında her zaman bir kuş olmak istemiştım; uzak şehrimde uçmak, hayatım boyunca hiç görmediğim o yere gidip dedemle ve ninemle buluşmak istiyordum” şeklindeki içsel arzusu, özgürlüğün doğrudan uçuş imgesiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu hayal, anlatının ilerleyen bölümlerinde uçurtma imgesi aracılığıyla somutlaştırılmıştır. Bu yönüyle uçurtma metaforu fiziksel olarak gerçekleştirilemediği vatana dönüşün yerini alan sembolik bir hareket alanı oluşturmuştur.

Hikâyede Haldûn'un önce kuş, ardından gemi olup ülkesine gitme isteği, onun bir yandan vatanına duyduğu özlemi gösterirken diğer yandan ona kavuşma arzusunun önündeki engelleri göstermektedir.

Öte yandan Haldûn karakterinin uçurtmasına dedesinin hediye ettiği kefiyeyi bağlayarak uçurması, özgürlük temasını kimlik boyutuna taşımaktadır. Nitekim kefiye, kültürel ve tarihsel hafızayı temsil ederken, uçurtma bu kimliğin göğşe taşınarak dolaşıma girmesini sağlamaktadır. Bu durum, bireyin fiziksel olarak ulaşamadığı vatanına kimliğini, sembolik bir araç vesilesiyle ulaştırma çabası olarak değerlendirilebilir. Böylece kefiyenin uçurtmaya bağlanıp gökyüzüne bırakılması, özgürlükle beraber kimliğin korunması ve görünür kılınması anlamlarına da gelmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde eserde yer alan temalar ile görseller arasında güçlü bir uyum bulunmaktadır. Nitekim resimlerin, hikâyede anlatılan olayları doğrudan destekleyici bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca hikâyede bahsi geçen kültürel ve sembolik unsurların görsel olarak da yer alması, söz konusu değerlerin okuyucunun zihin dünyasında daha somut ve kalıcı bir biçimde yer edinmesine olanak tanımıştır.

3.8. Dil ve Üslup

Çocuk eserlerinde üslubun yalınlığına özen gösterilmeli, gereksiz kelimeler bulunmamalı; berraklık, akıcılık ve netlik gibi unsurlar dikkate alınmalıdır. Bu niteliklerin varlığı çocuk kitaplarının işlediği konu, olay, mekân, zaman ve karakterlerin anlatım açısından daha etkili ve kavranabilir hale gelmesini sağlayacaktır. Bu nedenle çocuklara yönelik kaleme alınan eserlerde ağır ve yoğun bir anlatımdan uzak durulmalıdır (Lüle, 2007: 19; Kökçü, 2021: 79). Buradan hareketle *el-Kûfiyyetu't-tâira* isimli çocuk hikâyesinde, sade, akıcı ve duygusal yoğunluk taşıyan bir dilin tercih edildiği görülmektedir. Eser, hitap ettiği hedef çocuk kitlesine uygun yalın bir anlatım benimsemekle birlikte, kefiye, kırmızı-beyaz gelinlik, zeytin ve portakal ağaçları gibi derin anlam katmanları barındıran sembolik unsurlara da yer vermiştir. Diğer bir ifadeyle hikâyede kullanılan dil ve üslubun, eserin tematik örgüsüne paralel olarak hem duygusal bir yoğunluk hem de sembolik bir derinlik taşıdığı söylenebilir.

Yazar, dilin hem estetik hem de işlevsel yönünü birleştirerek Filistin kimliğine ve aidiyet duygusuna dair güçlü bir ifade alanı oluşturmuştur. Bunun yanı sıra, geleneksel anlatı üslubunu modern bir ifade tarzıyla birleştirmiştir. Özellikle Haldûn karakterinin internet üzerinden dedesiyle konuşması ve kendi kamerasıyla çektiği videoyu sosyal medya hesabında paylaşması gibi modern unsurların hikâyeye dahil edilmesi, çağdaş dönemde yaşayan çocuk okurun ilgisini çekmesini sağlayan önemli kurgusal araçlar olarak değerlendirilebilir.

"وهكذا بدأت أحررُ خيَطَ طائرتي الورقية التي نثبْتُ عليها الكوفيةَ.

تفاجأتُ بتقارب بعض المارة مَنّي والتفافهم حولي، وقد جذبتُ كوفيتي أنظارَهم وهي تعلو ببطءٍ في السماء.

كنتُ قد قَبَّلْتُ: "الكوفية"، قبل أن أفلتَ خيَطَ الطائرةِ. وبسرعةٍ رحتُ أتابعها بكاميرتي، وهي تُحلِقُ بعيداً في السماء قبل أن تختفي عن الأنظار."

"Böylece üzerine kefiyeyi sabitlediğim uçurtmamın ipini serbest bırakmaya başladım. Yoldan geçen bazı kişilerin bana yaklaşması ve etrafımı sarması beni şaşırttı; kefiyem gökyüzünde yavaşça yükselirken onların da dikkatini çekmişti. Uçurtmanın ipini bırakmadan önce "kefiyeyi" öpmüştüm. Ardından, gözden kaybolmadan önce gökyüzünde süzülerek uzaklaşırken onu hızla kameramla takip etmeye başladım" (Hâşim, 2024, ss. 12-14).

Yukarıda verilen kesite de görüldüğü üzere hikâyede genel olarak orta uzunlukta, açık ve anlaşılır cümleler tercih edilmiş; günlük dilde sıkça kullanılan kelimelere yer verilmiştir. Bu anlatım biçimi, eserin hitap ettiği çocuk okuyucu kitlesinin bilişsel ve duyuşsal düzeyine uygun bir dil sadeliği sağlamakla kalmamış metnin akıcılığına da katkıda bulunmuştur. Cümle yapılarının orta uzunlukta ve anlaşılır olmasının, okuyucunun anlatılanları daha iyi kavramasına ve olay örgüsünü kolayca takip etmesine imkân tanıdığı söylenebilir.

Eserde ölüm, yıkım ve şehitlik gibi çocuk okuyucuda travmatik etki bırakabilecek kelimelerin bilinçli bir biçimde kullanılması dikkat çekmektedir. Yazar bu tür kelimeleri daha mutedil bir şekilde söylemeyi tercih etmiştir. Nitekim dedenin toruna evlerinin yıkılmadan önceki halinin fotoğrafını gösterdiği sahnede "evimizi yıktılar" yerine "evimiz gitti" ذهب: حزن: (Hâşim, 2024: 3) ifadesini kullanması; Haldûn'un dedesinin vefatını anlatırken "ölüm" kelimesi yerine "Size, dedeme veda edemedim onu "kaybettiğimi" haber vermek isterim" (أودُ أن أخبركم بأنني فقدتُ جدِّي دونَ أن أودعه) (Hâşim, 2024: 13) sözlerini tercih etmesi ve görüntülü konuşma esnasında dede karakterinin kızına "...den önce seni bir kez olsun yakından görmeyi ne kadar çok isterdim" (كنتُ في الثالثة عشرة حين مرض جدِّي، وقال لي عبر شاشة الحاسوب "كم أتمنى أن أراك قربي ولو مرة قبل أن...") (Hâşim, 2024: 7) ve ifadesi aslında "ölmeden önce..." şeklinde başlaması gerekirken yazarın "ölüm" kelimesi yerine üç nokta kullanması, bu duruma örnek teşkil etmektedir. Dilin bu şekilde kullanımı yazarın hem çocuk okurun duygusal

dünyasını gözettiğini hem de travmatik olayları pedagojik bir hassasiyetle aktardığını göstermektedir.

Hikâyenin genelinde karamsarlıktan ziyade umut ve sevgi temaları ön plana çıkmaktadır. Özellikle hikâyenin mutlu bir son ile bitmesi okuyucunun, geleceğe dair daha iyimser bir bakış açısına sahip olmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Öte yandan eserde yer alan video çekimi, sanal yolculuk, sosyal medya üzerinden paylaşım yapmak gibi modern anlatı unsurları, çocuk okurun hikâyeyi gündelik yaşam ile doğrudan ilişkilendirmesine katkı sunduğu; bu durumun ise hikâyenin etkileyciliğini artırdığı söylenebilir. Özellikle Haldûn karakterinin kendi çektiği videoyu sosyal medyada paylaşması ve bunun geniş kitlelerde karşılık bulması, bireysel duygunun kolektif bir farkındalığa dönüşebileceğini göstermektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde dijital araçların anlatıya dahil edilmesi, hikâyenin gerçeklik duygusunu artırırken aynı zamanda günümüz çocuk okurun dünyasına hitap eden dikkat çekici bir anlatım zemini oluşturduğu söylenebilir.

Yukarıda dil ve üslup açısından yapılan değerlendirmeler göz önüne alındığında hikâyenin dilinin, çocuk edebiyatına uygun ve millî kimlik bilincini besleyen bir ifade aracı olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte yazar, hikâyenin doğrudan hitap ettiği yaş kitlesini belirtmemiştir. Ancak eserde kullanılan dilin sadeliği, temaların derinliği ve anlatının gerektirdiği bilişsel yeterlilik göz önüne alındığında hikâyenin on-on iki yaş arasındaki bireylere uygun olduğu söylenebilir. Ayrıca bu bilgiler, eserin çocuk edebiyatının temel ilkelerinden biri olan “çocuğa görelik” ilkesine göre yazıldığını göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, *el-Kûfiyyetu't-tâira* adlı çocuk hikâyesi yapısal ve tematik boyutlarıyla incelenmiş, Filistin meselesinin çocuk edebiyatı bağlamında nasıl kurgulandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular, metnin çocuk okur için kimlik ve direniş bilinci üretmeye yönelik bir söylem kurduğunu göstermektedir.

Çalışma sonucunda, hikâyenin çocuk edebiyatına özgü sadelik ve akıcılıkla kurgulandığı; buna karşılık içerdiği temaların güçlü biçimde işlendiği tespit edilmiştir. Özellikle vatan özlemi ve kimlik bilinci, umut ve vatana dönüş hayali ile toplumsal dayanışma ve paylaşma temalarının, anlatının bütününe dengeli bir biçimde dağıtıldığı görülmüştür. Bu temaların, çocuk okurun yaş düzeyine uygun bir dil ve sembolik anlatım aracılığıyla sunulması, ağır tarihsel ve siyasal bir meselenin pedagojik hassasiyet gözetilerek aktarılmasına imkân tanımıştır.

Araştırmada, kefiye, zeytin ve portakal ağaçları gibi sembolik unsurlar aracılığıyla yazarın, çocuk okurun zihninde kültürel bilinç oluşturmaya hedeflediği görülmüştür. Öte yandan uçurtma metaforu, hikâyede Filistin bağlamında vatan özlemi, kimlik ve özgürlük arayışının fiziksel engeller karşısında sembolik olarak yeniden kurgulandığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle hikâye, sembolik anlatımın çocuk edebiyatındaki işlevselliğini ortaya koyan bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Eserde direniş ve aidiyet söyleminin, başkahramanın çocukluktan gençliğe uzanan olgunlaşma sürecine paralel biçimde aşamalı bir yapı dâhilinde kurgulandığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede anlatı; başkahramanın pasif bir hafıza alıcılığından sembolik eylemliliğe ve nihayetinde kolektif bir toplumsal dayanışmaya uzanan gelişim çizgisini aşamalı olarak ortaya koymaktadır.

Yapısal açıdan değerlendirildiğinde, birinci tekil şahıs anlatıcı tercihinin, okuyucunun anlatıyla duygusal bağ kurmasını kolaylaştırdığı; diyalog, betimleme ve simgesel anlatım tekniklerinin ise metnin estetik değerini artırırken aynı zamanda anlam katmanlarını derinleştirdiği sonucuna

ulaşmıştır. Bununla birlikte, mekân ve zaman unsurlarının bilinçli bir belirsizlik içerisinde sunulmasının, anlatının evrensel bir boyut kazanmasına katkı sağladığı; Filistin meselesinin belirli bir zaman dilimiyle ve mekân ile sınırlı olmayan sürekliliğine işaret ettiği kanısına varılmıştır.

Hikâyede kullanılan dil ve üslup göz önüne alındığında, eserde sade, açık ve akıcı bir anlatımın olduğu tespit edilmiştir. Yazarın eserde ölüm, yıkım ve şehitlik gibi çocuğun ruh dünyasında travma etkisi bırakabilecek unsurları doğrudan ve sert bir biçimde değil, daha yumuşak ve dolaylı ifadelerle aktarması, çocuk edebiyatının pedagojik ilkeleriyle uyumlu bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Bu durum, eserin hem pedagojik hem de estetik yönünü güçlendiren önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

Sonuç olarak, *el-Kûfiyyetu't-tâira* adlı eser, çocuk edebiyatının imkânları dâhilinde Filistin meselesini hem estetik hem de pedagojik bir duyarlılıkla ele alan, kimlik ve aidiyet bilincini güçlendiren nitelikli bir anlatı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda eser, çocuk edebiyatının yalnızca eğlendirici değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı taşıyan, kültürel unsurları ve değerleri gelecek nesillere aktaran güçlü bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- AA, A. A. (2026). *Filistin Topraklarını Gasbeden İsraililer, Batı Şeria'da Yaklaşık 400 Zeytin Ağacını Kesti*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/filistin-topraklarini-gasbeden-israilliler-bati-seriada-yaklasik-400-zeytin-agacini-kesti/3918260>. Erişim Tarihi: 20.07.2026.
- Aktaş, Ş. (2022). *Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili -Teori ve Uygulama-* (1. bs.). Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım.
- Akyürek, R. (2014). *Mısır Çocuk Edebiyatında Kâmil Keylânî* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ‘Arabi, ‘A. (2025). Tîmetu Filestîn fi Tecribeti ‘Abdillâh Hammâdî el-İbdâ‘iyye. *Mecelletu Edebi'l-Etfâl*, 2(3), 1-16.
- ‘Asîru'l-Kutub. (2026). *Kitabu Bartumân Burhân li'l-Kâtibe Munâ Kemâl*. <https://www.aseeralkotb.com/ar/books/%D8%A8%D8%B1%D8%B7%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%A8%D8%B1%D9%87%D8%A7%D9%86>. Erişim Tarihi: 26.02.2026.
- BBC News Arabî. (2025). *el-Kûfiyyetu'l-Filestîniyye: Hikâye Remz ve Târîh*. <https://www.bbc.com/arabic/articles/cx2819p47j3o>. Erişim Tarihi: 14.10.2025.
- Berakât, C., & Şeyh, K. (2025). el-Kadıyyetu'l-Filestîniyye ve Hitâbu'l-İstinhâd fi'ş-Şi'ri'l-Müvecceh li't-Tıflî'l-Cezâi'ri (el-Unşûde ve'l-Kasîde). *Mecelletu Edebi'l-Etfâl*, 2(3), 17-33.
- Beşûr, N. N. (2012). *Edebu'l-Etfâlî'l-'Arab*. Merkezu Dirâsâtî'l-'Arabiyye.
- Biraygış, M. H. (1996). *Edebul'l Etfâl Ehdafuh ve Simâtuh* (2. bs.). Müessesetü'r-Risâle.
- Can, M. B. (2015). Semih el-Kasım Özelinde Filistin Direniş Edebiyatında Kullanılan Semboller. *Atlas International Refereed Journal on Social Sciences*, 5(20), 505-517.
- Çelenlioğlu, A., & Afandiyev, S. (2026). Mısır Çocuk Edebiyatının Tarihsel Serüveni: Doğuşundan Günümüze Gelişim Evreleri ve Öne Çıkan Temsilciler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (175), 135-148.
- Çetişli, İ. (2021). *Metin Tahlillerine Giriş/2 Hikâye, Roman, Tiyatro* (6. bs.). Akçağ Yayınları.
- Ebû Me'âl, A. (1988). *Edebu'l-Etfâl Dirâse ve Tatbîk* (2. bs.). Dâru'ş-Şurûk li'n-Neşr ve't-Tevzî'.
- Gültekin, R. E. (2008). Türklerde Bereket Sembolü Olarak Kullanılan Meyve Motifleri ve Mimaride Değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Studies*, 3(5), 9-31.
- Hâşim, M. K. (2024). *el-Kûfiyyetu't-Tâira* (1. bs.). Dâru Câmiati Hamad Bin Halife li'n-Neşr.
- Hadîdî, ‘A. (1988). *fî Edebi'l-Etfâl* (4. bs.). Mektebetü'l-Enclû el-Mısıriyye.

- Hemedânî, K. (2010). Edebul'l-Etfâl (Dirase Fenniyye). *Mecelletu'l-Kısmi'l-'Arabî*, (17), 147-172.
- Hindâvî, M. T. (2018). Filestîn fî 'Uyûni U' debâi'l-Etfâl. *Mecelletu Serdiyyât*, (28), 167-235.
- Hîfî, H. N. (1988). *Sekâfetu'l-Etfâl*. 'Alema'l-Ma'rife.
- İLEM Blog. (2025). *Mücadelenin Sembol Hali: Karpuz, Kefiye ve Filistin*. <http://blog.ilem.org.tr/mucadelenin-sembol-hali-karpuz-kefiye-ve-filistin/>. Erişim Tarihi: 14.10.2025.
- Karataş, T. (2019). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü* (5. bs.). İZ Yayıncılık.
- Kökçü, Y. (2021). Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Özellikleri. İçinde S. Seven & Ş. Demirel (Ed.), *Çağdaş Çocuk Edebiyatı* (1. bs.). Pegem Akademi.
- Köşeli, Y. (2011). *Arap Çocuk Edebiyatı* [Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurdî, M. H. (2012). el-Kûfiyyetu'l-Filestîniyye Zıyyen Şa'biyyen ve Ramzen Nidâliyyen. *IV. Filistin Sanatı ve Halk Mirası Kongresi*.
- Lüle, E. (2007). Yedi Farklı Çocuk Kitabının Çocuk Yazını İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(13), 17-30.
- Noyan, S. (2018). Türk ve Arap Şiirlerinde Kudüs'e Dâir Ağıt, Umut ve Direniş. *Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 13-29.
- NTV. (2026). *İsrailli Yerleşimciler Batı Şeria'da Zeytin Ağaçlarını Kesti*. <https://www.ntv.com.tr/dunya/israilli-yerlesimciler-bati-seriada-zeytin-agaclarini-kesti-1721131>. Erişim Tarihi: 20.07.2026.
- Oğuzkan, A. F. (2021). *Çocuk Edebiyatı* (11. bs.). Anı Yayıncılık.
- Özçelik, A. (2020). Cahiliye Toplumunun Sosyo-Kültürel Yapısı. *II. Ulusal Genç Akademisyenler Sempozyumu "Cahiliye Dönemi"*.
- Özdemir, A. (2020). Mısırdaki Çocuk Edebiyatı: Arap Çocuk Edebiyatının Çocuğun Ruhsal Gelişimi Üzerindeki Etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (106), 209-219.
- Öztürk, H. (2021). *Necîb el-Kilânî'nin Edebu'l-Etfâl fî Dav'il-İslâm Adlı Eserinde İslâmî Çocuk Edebiyatına Bakışı* [Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Sa'dî, İ., & Şâmî, B. (2025). en-Nassu'l-Muvâzî li-Temsilâti'l-Hüviyyeti'l-Filestîniyye fî'l-Kıssati'l-Cezâi'riyyeti'l-Müveccehe li't-Tıfl: -Hitâbu's-Sûra Enmûzecen. *Mecelletu Edebi'l-Etfâl*, 2(3), 75-86.
- Saîdî, S. B. (2025). Devru'l-Kıssa fî Ta'zizi'l-Va'yi bi'l-Kadıyyeti'l-Filestîniyye ledâ't-Tıflî'l-Cezâi'rî. *Mecelletu Edebi'l-Etfâl*, 2(3), 52-60.
- Sâlis, M. b. 'A. (2025). Edebu't-Tıflî'l-Cezâi'rî ve Devruhu fî Tenmiyeti Va'yi't-Tıfl Havle'l-Kadıyyeti'l-Filestîniyye: "Masrahiyyetu Ğusni'z-Zeytûn li-'İzzeddîn Celâvcî Enmûzecen. *Mecelletu Edebi'l-Etfâl*, 2(3), 87-95.
- Suzan, Y. (2016). Gassân Kenefânî'nin Ardu'l-burtukâli'l-hazîn Adlı Öyküsü. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (8), 476-492.
- Şemmas, S. M. (2026). es-Sekâfetu'l-Filestîniyye Edâtun li-Mukâvemeti'l-İhtilâl. *el-Mecelletu'l-'Arabîyye li'l-Âdâb ve'd-Dirâsâti'l-İnsâniyye*, 10(39), 125-144.
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk Edebiyatı* (3. bs.). Suna Yayınları.
- Şirin, M. R. (2022). *Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı* (3. bs.). Uçan At Yayınları.
- Tekin, M. (2015). *Roman Sanatı* (13. bs.). Ötüken Neşriyat.
- Tikâr, F. (2025). Devru Mecellâti'l-Etfâli'l-'Arabîyye fî Da'mi ve Ta'zizi'l-Hüviyyeti'l-Filestîniyye: Mecelletu "'Ammû Yezîd", el-'Adedu's-Sâlis 2024 Enmûzecen. *Mecelletu Edebi'l-Etfâl*, 2(3), 61-74.

- TRT. (2025). *Filistin Direnişinin Sembolleri*. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/filistin-direnisinin-semboolleri-824232.html>. Erişim Tarihi: 14.10.2025.
- TRT. (2026). *İsrailli İşgalciler Batı Şeria'da 400 Zeytin Ağacını Kesti*. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/israilli-isgalciler-bati-seriada-400-zeytin-agacini-kesti-943089.html>. Erişim Tarihi: 20.07.2026.
- U'nvân. (2026). *Munâ Kemâl Hâşim*. <https://anwan.me/@منى>. Erişim Tarihi: 26.02.2026.
- Uylaş, R. Z. (2017). *Arap Çocuk Edebiyatında Çocuk Şiiri* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalçın, A., & Aytas, G. (2008). *Çocuk Edebiyatı* (4. bs.). Akçağ Yayınları.
- Yemîn, 'A. (2025). el-Kadiyyetu'l-Filestîniyye fi'l-Menâhici't-Ta'limiyyeti'l-Müveccehe li'l-Etfâl fi'l-Cezâi'r (el-Ecnâsu'l-Edebiyye Enmûzecen). *Mecelletu Edebi'l-Etfâl*, 2(3), 34-44.